

ПРИКАЗ ИЗЛОЖБЕ:
БРАНКО ПЕШИЋ: ОТИСЦИ ГРАДИТЕЉА

МАРИНА ПАВЛОВИЋ

У галерији УК „Пароброд“, од 22. октобра до 13. новембра 2021. године, одржана је изложба *Бранко Пешић: Описци градитеља*, посвећена животу и раду значајног београдског архитекте. У другој половини 20. века, два најзнаменитија дела архитекте Бранка Пешића – Палата „Београд“, познатија као *Београђанка*, и Храм Светог Саве – обележила су архитектуру и визуелни лик старог језгра Београда. Оба здања су својом волуметријом и архитектуром померила границе пројектовања у Београду изазивајући дивљење, али и полемике у стручној и широј јавности. До данас је изостало свеобухватно и критичко историографско истраживање ових значајних пројеката и њиховог ствараоца.

Обележавајући један век од рођења и петнаест година од смрти архитекте Пешића, ауторке изложбе др Марија Павловић историчарка уметности, Марија Андрејевић дипл. инж. архитектуре и Ана Петровић дизајнер су стручној и широј јавности на непосредан и занимљив начин презентовале стваралачки и животни опус Бранка Пешића у којој је мултидисциплинарност ауторског тима допринела визуелном диверзитету изложбеног материјала.

Изложба је, у складу с називом, конципирана у виду отисака градитеља, где се наратив гради кроз аутобиографски запис Бранка Пешића *Сећања*, откривајући посве личну причу о животу, стваралаштву, али и времену у којем је живео и стварао.

Архитекта Бранко Пешић рођен је у Земуну 1921. године, у грађанској, добро ситуираној породици. Безбрижне дане детињства и школовања провео је у Београду да би као већина тадашње београдске елите уписао факултет у Минхену. Пешићеве студије архитектуре у Немачкој убрзо су прекинуте због избијања рата с Пољском, тако да се 1939. године враћа за Београд, где се уписује на Архитектонски одсек Техничког факултета. Нажалост, услед избијања Другог светског рата две године касније, прекида студије, да би их наставио по ослобођењу 1945. године. По завршеним студијама запошљава се у Дирекцији за изградњу Новог Београда, а 1951. године прелази на Грађевински факултет, где је држао предмет Зградарство и у звању професора дочекао пензију 1986. године. Богату и активну пројектантску делатност пратила је стручна и друштвена ангажованост, био је председник секције Архитектуре Удружења ликовних уметни-

ка примењених уметности и дизајнера Србије, а потом и председник УЛУПУДС-а, затим председник Савеза примењених уметника и дизајнера Југославије, председник *Савешта редакција* часописа *Савремени материјали* и *Архитектура и урбанизам* и активни члан Крунског савета.

Богата пројектантска каријера и надасве занимљив животни пут архитектке Бранка Пешића представљени су на изложби путем четири тематске целине распоређене у засебним просторијама: биографија, Палата „Београд“, Храм Светог Саве – сакрално градитељство и последњи сегмент који обухвата пројекте изложбених павиљона, као и преглед целокупног пројектантског стваралаштва.

Уводни део приказује биографију архитектке Пешића презентовану зналачки изабраним секвенцама из његових сећања, тако да се аутор заправо представља својим речима и осећањима, пружајући увид у занимљив и буран животни пут – од удобности међуратног живота грађанске породице из Земуне, њених стремљења, визија и могућности, преко рата, промене друштвено-политичког уређења до нових начина и могућности живљења. Употпуњен личним фотографијама, предметима, одликовањи-

ма, ордењем, дипломама, али и цртежима, акварелима и уљима на платну, које је Пешић насликао у различитим животним периодима – уводни сегмент одсликава не само временске одреднице и биографске чињенице већ и карактер, способности и идеологију архитекте, као и друштвени круг у којем се кретао. О томе нам посебно говоре Пешићеви портрети различитих стваралаца, од карикатуре Бранка Цонића преко уља на платну Александра Кумрића, цртежа фломастером Моме Капора до портрета у плитком рељефу Небојше Митрића.

Друга тематска целина изложбе односи се на најзначајније дело архитекте Бранка Пешића – Палату „Београд“, која је у години одржавања изложбе 2021. прешла у приватно власништво и у току је њена комплетна реконструкција. Кроз сећања, оригиналне цртеже, новинске чланке, сачуване брошуре, макете и фотографије приказан је процес пројектовања, а потом и изградње, са свим успонима и падовима. Посебно је истакнут и однос са имењакком, тадашњим градоначелником Београда Бранком Пешићем, као и њихова сарадња и готово пријатељство које се развило током изградње *Београђанке*. Обиле архивског материјала, пројекта, фотографија, макета – објекта и фонтане, као и узорци делова ентеријера – стаклених призми, на визуелно и тактилно пријемчив начин у потпуности је дочарало дух седамдесетих.

Можда животно најзначајнији посао, или превокација протомајстора на изградњи Храма Светог Саве, чини окосницу треће целине, где се чита иста посвећеност пројекту, али кроз нови и другачији однос заснован на преиспитивању наслеђеног и новог, али и кроз дубље професионално и лично преиспитивање. Пред аутора је поново стављен захтеван задатак, како у естетском тако и у технолошко-конструктивном смислу, са којим се безрезервно суочио. Ова целина открива богату пројектантску делатност у оквиру сакралног градитељства, којем се архитекта Пешић посветио пред крај каријере, од 1985. године, пројектујући у годинама које су уследиле 35 цркава с пратећим објектима, од којих је већи број и реализован. Као и претходна два сегмента, и тај део је употпуњен

архивским материјалом – од цртежа, скица преко фото-документације, копије одливка повеће положене у темеље Храма Светог Саве, 12. маја 1985. године, до сегмената из књиге утисака настале током изградње Храма Светог Саве.

Последња тематска целина изложбе сумира професионалну делатност издвајајући пројектовање југословенских изложбених/сајамских павиљона на међународним изложбама, са импозантним бројем од укупно 49 пројектованих и реализованих павиљона током 33 године. Архитекта Бранко Пешић је током свог професионалног рада реализовао 33 изложбе, учествовао је на 26 архитектонских конкурса и израдио је 32 пројекта независно од поменутих пројеката павиљона и сакралних објеката.

Сваки тематски блок изложбе био је употпуњен аудио-визуелним материјалом, у улазном холу на видео-биму пројектоване су личне фотографије Бранка Пешића уз звучни запис емисије *Код два бела јолуба* Радио Београда, у којој је архитекта гостовао. У тематском блоку о Палати „Београд“ емитован је документарни филм Драгомира Зупанца *Београђанка 30 година после* (продукција РТС 2004), док је у трећем сегменту емитована емисија о Бранку Пешићу која се превасходно бави изградњом Храма Светог Саве и *Београђанке*, уредника Раше Попова (Научни алманах ТВБ 1989). У последњој тематској целини су се, као и у почетној, на видео-пројектору приказивале фотографије Бранка Пешића везане за његов професионални живот.

Архитектонска делатност Бранка Пешића до данас није била свеобухватно презентована нити историографски обрађена, тако да изложба представља пионирски подухват у расветљавању његовог опуса и отвара могућности за дубља истраживања и критичку анализу.

Др Марина С. Павловић,

архитекта

Завод за заштиту споменика културе

града Београда

marina.pavlovic@beogradskonasledje.rs